Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

УДК 811.111'42:81'23
DOI https://doi.org/10.32782/2409-1154.2026.80.6

Давиденко А. О.,
доктор філософії, доцент,
доцент кафедри іноземних мов і перекладу
Національного університету «Київський авіаційний інститут»
https://orcid.org/0000-0001-8499-6674

КОНЦЕПТ *SECURITY/БЕЗПЕКА* В СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ МЕДІАДИСКУРСІ: ЛІНГВОКОГНІТИВНА ПЕРСПЕКТИВА

Анотація. Статтю присвячено дослідженню лінгвокогнітивних особливостей концепту SECURITY/БЕЗПЕКА у сучасному англомовному медіадискурсі. Актуальність дослідження зумовлена зростанням ролі концепту безпеки в умовах геополітичної нестабільності, цифрової трансформації, кліматичних змін, кіберзагроз та інших глобальних викликів, що спричинили суттєве розширення його семантичного змісту й комунікативних функцій. Метою статті є визначення лінгвокогнітивних особливостей концепту SECURITY/БЕЗПЕКА та виявлення основних лінгвістичних механізмів його вербалізації в сучасному англомовному медіадискурсі. Теоретичну основу дослідження становлять положення когнітивної лінгвістики щодо природи концепту, концептуалізації та категоризації. Для досягнення поставленої мети використано лінгвокогнітивний, семантичний, описовий та контекстуальний методи аналізу.

У результаті дослідження встановлено, що концепт SECURITY/БЕЗПЕКА є складним багатовимірним когнітивним утворенням, яке виходить за межі традиційного розуміння безпеки як військового захисту та охоплює національну, економічну, енергетичну, продовольчу, кліматичну й кібербезпеку. З'ясовано, що його концептуальна структура поєднує відносно стабільне семантичне ядро з динамічною периферією, яка постійно розширюється під впливом сучасних суспільних процесів. Проаналізовано основні лексичні засоби вербалізації концепту, продуктивність моделі Adjective + Security, особливості функціонування семантичних доменів, бінарних семантичних опозицій та фреймових структур, що забезпечують когнітивну організацію знань про безпеку. Встановлено, що оцінна лексика та контекстуальна варіативність мовних одиниць сприяють категоризації глобальних подій і формуванню цілісної концептуальної моделі безпеки в англомовному медіадискурсі. Наукова новизна дослідження полягає у комплексному лінгвокогнітивному аналізі концепту SECURITY/БЕЗПЕКА та систематизації основних мовних механізмів його вербалізації в сучасному англомовному медіадискурсі. Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості їх використання в подальших когнітивно-лінгвістичних, медіалінгвістичних і дискурсивних дослідженнях, а також у викладанні курсів із когнітивної лінгвістики, лексикології та аналізу медіадискурсу.

Ключові слова: концепт SECURITY/БЕЗПЕКА, вербалізація концепту, сталий розвиток суспільства, англомовний медіадискурс, семантичні домени, когнітивна лінгвістика.

Постановка проблеми. Формування суспільного розуміння глобальних подій значною мірою залежить від сучасного медіадискурсу. В останні роки все більшої популярності набуває концепт SECURITY/БЕЗПЕКА, що спричинено стрімкими технологічними, економічними, екологічними та геополітичними трансформаціями.

Актуальність дослідження концепту зумовлена зростанням значущості концепту SECURITY/БЕЗПЕКА в сучасному англомовному медіадискурсі в умовах геополітичної нестабільності, цифрової трансформації, зміни клімату та інших глобальних викликів. Концепт SECURITY/БЕЗПЕКА вийшов за межі традиційного розуміння й на сучасному етапі охоплює значно ширший спектр суспільно важливих сфер. Лінгвокогнітивний аналіз концепту SECURITY/БЕЗПЕКА уможливлює виявлення когнітивних механізмів, що лежать в основі його вербалізації та концептуалізації в сучасному англомовному медіадискурсі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення концептів є одним із ключових напрямків сучасної когнітивної лінгвістики. У сучасних лінгвістичних дослідженнях концепти розглядаються як мультимодальні конструктиви, що акумулюють лінгвістичні, культурні та енциклопедичні знання та є основою для категоризації людського досвіду. На думку Дж. Лакоффа концепти формуються в процесі категоризації навколишньої дійсності та репрезентують спосіб організації людського знання [1]. В. Еванс визначає лексичні концепти як базові одиниці концептуальної системи, що поєднують мовні знаки з когнітивними моделями та забезпечують конструювання значення [2]. О. Селіванова розглядає поняття концепту, концептуалізацію, концептосферу, категоризацію та концептуальний аналіз [3]. А. Приходько досліджує концепти та концептосистеми у лінгвістиці [4]. О. Турчак аналізує вербалізацію концептів у художній літературі [5]. Відтак, вищезазначені теоретичні положення створюють підґрунтя для аналізу концепту SECURITY/БЕЗПЕКА як складного когнітивного утворення, що вербалізується в сучасному англомовному медіадискурсі.

Мета статті – визначити лінгвокогнітивні особливості концепту БЕЗПЕКА/SECURITY у сучасному англомовному медіадискурсі й виокремити основні лінгвістичні механізми його вербалізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Концепт SECURITY/БЕЗПЕКА є важливим в сучасному англомовному медіадискурсі й став однією з концептуальних категорій, завдяки яким інтерпретуються політичні, економічні, технологічні та екологічні події світового масштабу. На відміну від традиційного розуміння, яке першочергово асоціюється з військовим захистом та збереженням територіальної цілісності, концепт SECURITY/БЕЗПЕКА набув значного

семантичного розширення. Сучасні медіа репрезентують концепт SECURITY/БЕЗПЕКА як багатовимірний феномен, що охоплює не лише захист держави, а й стабільність економіки, стійкість цифрового середовища, сталий стан довкілля, забезпечення продовольства та надійне функціонування сфери охорони здоров'я та демократичних організацій. Таке розширення відображає глибокі трансформації у сфері міжнародних відносин та публічному дискурсі, де концепт SECURITY/БЕЗПЕКА є важливою умовою сталого розвитку суспільства, а не як відсутність військових загроз.

Семантичний розвиток концепту тісно пов'язаний зі змінами в когнітивному представленні безпеки. З погляду когнітивної лінгвістики концепти функціонують як когнітивні структури, які акумулюють колективні знання та людський досвід. Відтак, концепт SECURITY/БЕЗПЕКА не може обмежуватись одним лексичним значенням, а повинен розглядатись як комплексний когнітивний конструкт, який охоплює численні взаємопов'язані семантичні домени. Його концептуальна структура поєднує відносно стабільне семантичне ядро з динамічно розширюваною периферійною структурою. Ядро включає загальні поняття захисту, безпеки, стабільності та оборони, які залишаються сталими незалежно від комунікативної ситуації. Навколо цього концептуального ядра медіадискурс безперервно розвиває нові домени, які відображають нові глобальні виклики та зміни соціальних пріоритетів, що включають: національну безпеку, кібербезпеку, енергетичну безпеку, економічну безпеку, продовольчу безпеку, кліматичну безпеку та стійкість суспільства.

Поява цих доменів показує, що сучасний англомовний медіадискурс концептуалізує безпеку як інтегровану когнітивну систему, а не як сукупність окремих понять. Незважаючи на те що кожний домен має певну тематичну відповідність, вони залишаються взаємопов'язаними завдяки спільним семантичним ознакам, що стосуються захисту, запобігання, ризик-менеджменту та інституційної відповідальності. Відтак, відбувається доповнення концептуальних областей та формується цілісне уявлення про сучасні глобальні ризики. Така структура дає можливість журналістам інтерпретувати події з різних сфер через спільну концептуальну рамку, тим самим посилюючи сприйняття того, що економічні кризи, кібератаки, зміна клімату, збройні конфлікти, пандемії та дефіцит енергії є взаємопов'язаними проявами викликів, що стосуються сфери безпеки. Вербалізація концепту здійснюється за допомогою широкого спектра номінативних одиниць різних структурно-семантичних типів [6, с. 135].

Мультивимірний характер концепту SECURITY/БЕЗПЕКА відображається у його лексичному зображенні. У сучасному англомовному медіадискурсі використовується широкий спектр лексичних одиниць, що належать до семантичного поля концепту SECURITY/БЕЗПЕКА. Окрім основного іменника SECURITY/БЕЗПЕКА журналісти активно використовують лексеми, як-от: protection (захист), safety (захист), defense (оборона), resilience (резильєнтність), threat (загроза), danger (небезпека), vulnerability (вразливість), risk (ризик) та preparedness (готовність). Ці лексичні одиниці належать до одного семантичного поля й створюють узгоджене представлення захисту та вживаються відповідно до конкретної комунікативної ситуації. Особливо продуктивною в англомовному медіадискурсі є модель *Adjective + Security (national security, border security, energy security, food security, economic security, climate security, and cybersecurity).* Продуктивність цієї моделі підтверджує, що безпека доволі часто концептуалізується через численні взаємопов'язані сфери, а не за допомогою однієї узагальненої категорії.

Важливою особливістю сучасного англомовного медіадискурсу є динамічна взаємодія лексичної та контекстуальної інтерпретації. Одна й та сама лексична одиниця може активувати різні концептуальні сфери залежно від комунікативної ситуації. Наприклад, словосполучення *«national security»* стосується військового захисту та розвідки, тоді як *«energy security»* означає безперебійне електропостачання та стабільність енергоструктури. Своєю чергою, «*cybersecurity»* наголошує на захисті цифрових систем та інформаційного середовища. Попри такі тематичні відмінності, ці словосполучення залишаються концептуально пов'язаними через спільну когнітивну схему захисту цінних об'єктів від фактичних або потенційних загроз.

Важливим аспектом когнітивної організації концепту SECURITY/БЕЗПЕКА є семантичні опозиції, за допомогою яких у сучасному англомовному медіадискурсі концептуалізуються явища, що пов'язані з безпекою. З погляду когнітивної лінгвістики значення концепту формується не лише через його безпосередню репрезентацію, а й через протилежні концептуальні категорії. Отже, концепт SECURITY/БЕЗПЕКА реалізується за допомогою лексичних одиниць, що позначають захист та стабільність, а також тих, що пов'язані з ризиком, нестабільністю та вразливістю. Такі бінарні опозиції дають змогу медіадискурсу категоризувати складні глобальні події шляхом протиставлення безпечних та небезпечних станів, сприяючи інтерпретації сучасних викликів в межах цілісної концептуальної моделі (табл. 1).

Таблиця 1

Бінарні семантичні опозиції, що репрезентують концепт SECURITY/БЕЗПЕКА

Семантичний домен	Лексема безпеки	Опозиційна лексема
Загальна безпека	security	insecurity
Фізична безпека	safety	danger
Захист	protection	threat
Військова безпека	defence	attack
Політична та економічна стабільність	stability	instability
Управління кризами	resilience	vulnerability
Запобігання ризикам	prevention	crisis
Готовність до надзвичайних ситуацій	preparedness	emergency

Виявлені семантичні опозиції виконують важливу когнітивну функцію, формуючи медіарепрезентацію на основі контрасту між захистом і загрозою. Вони сприяють категоризації глобальних подій та активують причинно-наслідкові зв'язки між небезпекою, превентивними заходами та відновленням стабільності. Отже, концепт SECURITY/БЕЗПЕКА зображується не лише як статичний стан, а й як динамічний процес, що охоплює ідентифікацію ризиків, реагування, адаптацію та стійкість.

Концепт SECURITY/БЕЗПЕКА також варто розглядати через семантику фреймів, які є практичними та ефективними в процесі відтворення властивих людській свідомості структур [7]. Фрейм є структурою знань, що відображає колективний досвід і спільні уявлення, сформовані в межах певної куль-

тури [8]. Фрейм виокремлює небезпечну ситуацію серед інших подій, організовуючи її когнітивне сприйняття та водночас чітко окреслюючи джерело загрози [9].

Кожна подія, що пов'язана з безпекою та відображена в медіадискурсі, виступає активатором стабільного фрейму, який складається з кількох обов'язкових учасників, до яких належать: об'єкт, що потребує захисту; джерело загрози; захисний агент; відповідальний за впровадження заходів безпеки, механізми захисту та очікуваний результат. Така структура фреймів організовує висвітлення новин шляхом встановлення логічних зв'язків між небезпекою, реакцією на подію та наслідками. Саме тому читачі сприймають безпеку не як сталу умову, а як тривалий процес, що охоплює ідентифікацію загрози, вживання превентивних заходів, співпрацю між організаціями та відновлення стабільності. Загалом компоненти фреймів залишаються активними та сприяють узгодженій концептуалізації явищ, пов'язаних із безпекою.

Медіадискурс характеризується частим використанням оцінних лексичних одиниць, що супроводжують концепт SECURITY/БЕЗПЕКА. Прикметники *critical/критичний, strategic/стратегічний, essential/необхідний, resilient/резильєнтний, secure/безпечний* і *vulnerable/вразливий* точно позначають різні характеристики явищ, що пов'язані з безпекою, і чітко їх диференціюють. Постійне розширення концепту демонструє, що сучасний англомовний медіадискурс дедалі більше об'єднує окремі сфери в одну семантичну систему. Економічна нестабільність інтерпретується як загроза національній безпеці, кібератаки розглядаються як стратегічні виклики для військової агресії, тоді як кліматичні зміни та наявність продовольства виступають як фактори, що дестабілізують міжнародні відносини. Завдяки такій концептуальній інтеграції відображаються ширші зміни у свідомості людей, де концепт SECURITY/БЕЗПЕКА не обмежується військовими справами, а функціонує як комплексна категорія, що охоплює багато сфер. Відтак, безпека є динамічною когнітивною моделлю, завдяки якій в англомовному медіадискурсі інтерпретуються події сучасності та конструюються узгоджені репрезентації глобальних процесів.

Висновок. Отже, концепт SECURITY/БЕЗПЕКА у сучасному англомовному медіадискурсі є багатовимірним когнітивним утворенням, яке відображає сучасні глобальні виклики та суспільні пріоритети. Його вербалізація здійснюється за допомогою широкого спектра лексичних одиниць, семантичних опозицій, фреймових структур і оцінної лексики, що забезпечують концептуалізацію та категоризацію явищ, пов'язаних із безпекою.

Перспективи подальших пошуків у даному науковому напрямку вбачаємо у розширенні мовного матеріалу та зіставному аналізі концепту SECURITY/БЕЗПЕКА у різних лінгвокультурах.

Література:

1. Lakoff G. Women, Fire, and Dangerous Things: What Categories Reveal about the Mind. Chicago : University of Chicago Press, 1987. 632 p. DOI: 10.7208/chicago/9780226471013.001.0001.
2. Evans V. How Words Mean: Lexical Concepts, Cognitive Models, and Meaning Construction. Oxford : Oxford University Press, 2009. 377 p.
3. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми : підручник. Полтава : Довкілля-К, 2008. 712 с.
4. Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики. Запоріжжя : Прем'єр, 2008. 332 с.
5. Турчак О. Лексико-семантична вербалізація концепту сміх в ідіостилі Григора Тютюнника. *Філологічний часопис.* 2024. № 1. С. 32–43. DOI: 10.31499/2415-8828.1.2024.306913.
6. Шевченко О. М. Репрезентація концепту WAR в англомовній лінгвокультурі. *Наукові записки. Серія : Філологічні науки*. Кропивницький : Видавництво «КОД», 2021. Вип. 193. С. 133–139.
7. Козак С. Семантика фреймів і теорія поля: корелятивні зв'язки. URL: https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/06/25.pdf (дата звернення: 26.07.2026).
8. Савчук І. І. Фреймова модель комунікативної ситуації суперництва. URL: https://eprints.zu.edu.ua/2039/1/04siikss.pdf (дата звернення: 27.07.2026).
9. Маланюк М. С., Змисла С. В. Особливості вербалізації концепту DANGER у медіапросторі (перекладацький аспект). *Львівський філологічний часопис.* 2024. № 16. С. 111–116. DOI: 10.32447/2663-340X-2024-16.17.

Davydenko A. The concept of SECURITY in contemporary English-language media discourse: a linguocognitive perspective

Summary. The article is devoted to the study of the linguo-cognitive features of the SECURITY concept in contemporary English-language media discourse. The relevance of the research is determined by the growing significance of the concept of security in the context of geopolitical instability, digital transformation, climate change, cyber threats, and other global challenges that have considerably expanded its semantic scope and communicative functions. The aim of the article is to identify the linguo-cognitive characteristics of the SECURITY concept and to determine the principal linguistic mechanisms of its verbalization in contemporary English-language media discourse. The theoretical framework of the study is based on the fundamental principles of cognitive linguistics concerning the nature of concepts, conceptualization, and categorization. To achieve the research objective, linguo-cognitive, semantic, descriptive, and contextual methods of analysis were employed.

The findings demonstrate that the SECURITY concept constitutes a complex multidimensional cognitive construct that extends beyond the traditional understanding of security as military protection and encompasses national, economic, energy, food, climate, and cybersecurity. The study reveals that its conceptual structure combines a relatively stable semantic core with a dynamic peripheral zone that continuously expands under the influence of contemporary social processes. The analysis focuses on the principal lexical means of the concept's verbalization, the productivity of the Adjective + Security model, the functioning of semantic domains, binary semantic oppositions, and frame structures that ensure the cognitive organization of knowledge about security. The findings also indicate that evaluative vocabulary and the contextual variability of linguistic units contribute to the categorization of global events and to the construction of an integrated conceptual model of security in English-language media discourse. The scientific novelty of the research lies in the comprehensive linguo-cognitive analysis of the SECURITY concept and the systematization of the principal linguistic mechanisms underlying its verbalization in contemporary English-language media discourse. The practical significance of the study consists in the possibility of applying its findings in further cognitive linguistic, media linguistic, and discourse studies, as well as in teaching courses on cognitive linguistics, lexicology, and media discourse analysis.

Key words: SECURITY concept; concept verbalization; sustainable social development; English-language media discourse; semantic domains; cognitive linguistics.

Дата першого надходження статті до видання: 30.07.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 25.08.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 05.11.2026